

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Пасічняка Любомира Васильовича “Проектування та реалізація програм спортивної анімації у місцях масового відпочинку населення”, представлену на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання та спорту за спеціальністю 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення

Актуальність обраної теми дисертації. Кандидатська дисертація Пасічняка Любомира Васильовича “Проектування та реалізація програм спортивної анімації у місцях масового відпочинку населення” безперечно, є актуальним науковим дослідженням у вдосконаленні теорії і практики фізичної рекреації різних груп населення. Актуальність цього дослідження чітко обґрунтована автором і підтверджується реаліями сьогодення.

В умовах сьогодення відзначається інтенсифікація розвитку анімаційної діяльності з використанням різних видів рухової активності. Передова практика вказує на її пріоритетність у сфері туризму, що підтверджується й відповідними науковими дослідженнями (С. І. Байлик [21], А. Б. Воронина [42], О. І. Міхо [140]). Разом з цим враховуючи, що туристичні поїздки практикуються лише епізодично (здебільшого під час відпустки), видається, що для забезпечення регулярної рухової активності різних груп населення доцільним буде більш ширше використання для вказаних цілей місць масового відпочинку населення, насамперед міських парків.

Спортивна анімація ще не набула широкого використання у місцях масового відпочинку населення, передусім у міських парках, через відсутність, зокрема, у науковій літературі обґрунтованих технологій проектування відповідних програм та їх реалізації у вказаних місцях для отримання задоволення та посилення мотивації різних груп населення до активного відпочинку як необхідної умови ведення здорового способу життя.

Дослідження виконувалося відповідно до Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту на 2011-2015 рр. за темою 3.9. «Удосконалення наукових засад спорту для всіх, фітнесу та рекреації» (номер

державної реєстрації 0111U001735), а також згідно з планом наукової роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2016–2020 рр. за темою 3.15 «Теоретико-методологічні засади оздоровчо-рекреаційної рухової активності різних груп населення (номер державної реєстрації 0116U001630).

Роль автора (як співвиконавця) полягала в обґрунтуванні технології проектування та реалізації програм спортивної анімації у місцях масового відпочинку населення (на матеріалі міських парків).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна, повнота їх викладу в опублікованих працях. Достовірність отриманих результатів підтверджується достатньою кількістю обстежених (698 осіб), обраною методикою організації констатувальної та перетворювальної частин експерименту. Отримані дисертантом наукові положення та висновки підтверджені шляхом математичної обробки та статистичного аналізу, що забезпечує їх обґрунтованість і достовірність.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що уперше: науково обґрунтовано технологію проектування та реалізації програм спортивної анімації у місцях масового відпочинку населення (на матеріалі міських парків), що характеризується декомпозицією мети (основної цілі) на проміжні та первинні цілі, які обумовлюють відповідно складові технології та технологічні операції, а також врахуванням особливостей активного відпочинку різних груп населення та стримуючих і стимулюючих чинників залучення їх до спортивної анімації; за підсумками соціологічного дослідження визначено такі особливості активного відпочинку різних груп населення у місцях масового відпочинку (на матеріалі міських парків): здебільшого використовується як частина комбінованого відпочинку; реалізується переважно у вихідні та святкові дні; характеризується одноманітністю та домінуванням різних видів прогулянок; сучасні види фізичної рекреації, в тому числі спортивна анімація, ще не отримали належної популярності; виявлено стримуючі чинники впливу на

залучення населення до спортивної анімації у міських парках, що обумовлюють пасивне ставлення населення до такого виду фізичної рекреації (недостатність відповідної пропаганди та інформування населення; низький рівень особистої культури здоров'я; обмеженість доходів населення; невміння організувати власне дозвілля), а також охарактеризовано наявні організаційні перешкоди; виділено стимулюючі чинники впливу на залучення населення до спортивної анімації у міських парках: посилення мотивації до здорового способу життя та рухової активності; зняття психічної та фізичної втоми; досягнення належного фізичного стану; забезпечення інформаційно-заохочувального впливу засобів масової інформації; отримання задоволення від участі в програмах спортивної анімації; включення до програм спортивної анімації видів рухової активності, що відповідають потребам відвідувачів у різні вікові періоди; залучення до роботи з організації та проведення спортивної анімації у місцях масового відпочинку населення центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх»; набули подальшого розвитку теоретичні положення про технологізацію процесу фізичної рекреації, перспективність впровадження різних форм рухової активності на відкритому повітрі, використання міських парків для активного відпочинку осіб різних вікових груп, можливості впровадження спортивної анімації у місцях масового відпочинку населення, залучення волонтерів до організації і проведення рекреаційних заходів; доповнено й розширено наукові знання про характерні ознаки, функціонування та розвиток спортивної анімації як складової сфери фізичної рекреації, а також про рівень та динаміку показників фізичного та психічного стану, ведення здорового способу життя та залученості до рухової активності оздоровчо-рекреаційної спрямованості у чоловіків та жінок першого зрілого віку та їхніх дітей 8–10 років.

Практичне значення роботи полягає у розробці рекомендацій обласним та міським центрам фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» щодо впровадження запропонованої нами технології проектування та реалізації програм спортивної анімації у місцях масового відпочинку населення, насамперед у міських парках, що забезпечує підвищення рівня

оздоровчо-рекреаційної рухової активності особи й на цій основі покращення її фізичного та психічного стану й залучення до здорового способу життя. Матеріали дисертації можуть бути використані для підготовки здобувачів освітніх ступенів бакалавра та магістра спеціальності з фізичної культури і спорту, а також для підвищення кваліфікації фахівців фізкультурно-оздоровчих закладів, центрів фізичного здоров'я населення та структурних підрозділів з питань фізичної культури і спорту виконавчих органів місцевого самоврядування.

Результати наукових досліджень впроваджено у практику діяльності комунального закладу «Обласний центр фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» Рівненської обласної ради», Івано-Франківського обласного центру фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх», Кременчуцького міського центру фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» Полтавської області, а також у навчальний процес кафедри здоров'я, фітнесу та рекреації Національного університету фізичного виховання і спорту України, що підтверджено відповідними актами. Упровадження підтверджено відповідними актами та довідками.

Оцінка змісту дисертації, її завершення в цілому та ідентичності змісту автореферату й основних положень дисертації. Аналіз дисертаційної роботи засвідчує, що дисертант застосував оригінальний принцип структуризації матеріалу, який дозволив охопити всі сторони проведених досліджень, результати яких логічно викладені на 208 сторінках, із яких 161 основного тексту, містить 19 таблиць і 28 рисунків. У роботі використано літературних джерел та інформаційних ресурсів.

Результати дисертаційної роботи мають об'єктивний характер, спираються на достатню кількість дослідницького матеріалу, отриманого завдяки використанню комплексу інформативних методів, що відповідають поставленій меті та завданням дисертації. Отримані показники обчислені з використанням методів математичної статистики. Позитивної оцінки заслуговує оформлення результатів дослідження, варто відзначити логіку викладу та послідовність

виконання наукового пошуку.

Висновки впливають зі змісту дисертаційної роботи, їх об'єктивність і новизна не викликають сумніву.

Загальна характеристика роботи. Дисертація складається з переліку умовних позначень, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Дисертаційна робота проілюстрована таблицями, що забезпечує чіткість викладу матеріалу дослідження, зручність здійснення порівняльного аналізу експериментальних даних, виокремлення основних показників і узагальнення результатів дослідження.

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми дослідження, сформульовано мету, завдання, визначено об'єкт, предмет, розкрито наукову новизну та практичну значущість одержаних результатів, а також визначено особистий внесок здобувача у спільно опубліковані наукові праці, подано інформацію про апробацію і впровадження результатів дослідження, визначено кількість публікацій автора за темою дисертації.

У першому розділі **“Наукові основи спортивної анімації у місцях масового відпочинку населення”** наведено характерні ознаки спортивної анімації як складової сфери фізичної рекреації. Розглянуто сучасні підходи до вивчення проблеми функціонування та розвитку спортивної анімації, виокремлено її характерні ознаки, а також концептуальні аспекти технологічного процесу проектування та реалізації програм спортивної анімації у місцях масового відпочинку населення. Подано узагальнення передового міжнародного досвіду із зазначеного питання.

У галузі науки з фізичного виховання і спорту сформовано певну систему знань з технологізації процесу активного дозвілля різних груп населення (М. В. Дутчак, 2008–2016; О. В. Андрєєва, 2012–2016), що створює необхідні наукові передумови для проведення подальших теоретичних та емпіричних досліджень проблеми, обумовленої наявними протиріччями у системі залучення та участі різних груп населення у заходах зі спортивної анімації у місцях масового відпочинку населення. У цьому контексті актуальним видається наукове

обґрунтування технології проектування та реалізації відповідних програм, що передбачає необхідність виявлення особливостей залучення різних груп населення до активного відпочинку в умовах міського парку, встановлення стимулюючих та стримуючих чинників цього процесу, а також проведення на основі отриманих даних та сучасних наукових положень теоретичної розробки алгоритму технологічних операцій з підготовки та втілення програм спортивної анімації для відвідувачів міських парків й здійснення експериментальної перевірки її ефективності.

У другому розділі **“Методи та організація дослідження”** подано опис системи методів реалізації програми наукового дослідження, вихідні дані про досліджуваній контингент і експериментальну базу. У ході досліджень були використані такі методи: аналіз наукової літератури, інформаційних ресурсів мережі Інтернет та документальних джерел, передового зарубіжного та вітчизняного досвіду; соціологічні, педагогічні, психологічні, медико-біологічні методи; методи математичної статистики.

Дослідження проводилося в чотири етапи впродовж 2010–2016 рр.

У третьому розділі **“Сучасний стан залучення різних груп населення до спортивної анімації у місцях масового відпочинку населення (на матеріалі міських парків)”** розглянуто особливості активного відпочинку в міських парках, виділено відповідні організаційні показники, види такого відпочинку та аналіз мотивації. Охарактеризовано стримуючі та стимулюючі чинники впливу на залучення різних груп населення до спортивної анімації у місцях масового відпочинку (на матеріалі міських парків).

У ході констатувального експерименту автором визначено особливості залучення різних груп населення до активного відпочинку у місцях масового відпочинку (на матеріалі міських парків). Встановлено, що для більшості відвідувачів міських парків (53,7 %) характерними є такі організаційні особливості: комбіноване проведення відпочинку (поєднання його активного та пасивного видів); 64,5 % респондентів для відпочинку використовують переважно вихідні та святкові дні; відпочинок зазвичай триває від однієї до

більше як трьох годин у другій половині дня.

Провідними мотивами, що спонукають представників різних груп населення активно відпочивати у міських парках, є: отримання задоволення та позитивних емоцій від рухової активності (46,7 % респондентів); бажання відволіктися від побутових та професійних проблем, емоційна розрядка (25,8%); наближення до природного середовища (22,5 %); поліпшення самопочуття (19,2 %).

Серед умов залучення населення до активного дозвілля у парковому середовищі автор відмічає такі: посилення відповідної інформаційно-пропагандистської роботи; покращення матеріально-технічної бази для різних видів фізичної рекреації (облаштування та забезпечення функціонування спортивних майданчиків, місць для різних видів активного відпочинку, бігових та велосипедних доріжок, тренажерних містечок тощо); організація роботи груп за «спортивними інтересами»; збільшення кількості кадрів, залучених до здійснення заходів з фізичної рекреації. Абсолютна більшість (84,2 %) респондентів під час дозвілля не беруть участі у жодних анімаційних заходах і це здебільшого пов'язано з незнанням того, що являє собою анімаційна діяльність.

Оцінюючи роботу із залучення населення до спортивної анімації в нашій країні, абсолютна більшість (92,9 %) експертів визначають її як неефективну.

Активний відпочинок відвідувачів міських парків характеризується одноманітністю та домінуванням різних видів прогулянок з використанням ходьби, рідше – велосипеда та інколи – лиж. Види рухової активності, що реалізуються у міських парках, також є простими й базуються на природних локомоціях (ходьба та біг).

Вирішення вказаної проблеми передбачає визначення стримуючих та стимулюючих чинників цього процесу. Стримуючими чинниками впливу на залучення населення до спортивної анімації у міських парках є: низький рівень використання форм і засобів пропаганди та інформування (60,8% респондентів); стан здоров'я відвідувачів (37,4 %); рівень доходів населення

(36,3 %); низький рівень особистої культури здоров'я (30,8 %).

Серед організаційних перешкод провідне місце має недостатнє фінансування відповідної роботи з місцевих бюджетів, відсутність фахівців для підготовки та реалізації програм спортивної анімації у міських парках і мала кількість тут спортивних споруд.

Відвідувачі міських парків серед стимулюючих чинників залучення до спортивної анімації виділяють: поінформованість про такі заходи через засоби масової інформації (57,2 % респондентів); потребу ведення здорового способу життя (49,2 %); потребу у знятті фізичної та психічної втоми та потреби в руховій активності (41,7 %); потребу досягнення належного фізичного стану (28,9 %); отримання задоволення від участі у відповідних заходах (24,2 %); потребу у спілкуванні та поради друзів (20,8 % і 20,6 % відповідно). Більше третини респондентів (34,3 %) вважають, що рівень зацікавленості та участі в реалізації програм спортивної анімації у міських парках буде більшим за умови включення до них рекреаційних рухливих ігор. Майже така сама частина опитаних (33,7 %) віддають перевагу оздоровчим видам гімнастики, зокрема аеробіці, вправам загальнорозвиваючої спрямованості, дихальній гімнастиці, елементам східних єдиноборств та йоги, акробатичним вправам, виконання яких здійснюється під музичний супровід. Кожен п'ятий респондент (22,5 %) відмічає, що програми спортивної анімації у міських парках мають базуватись на використанні оздоровчої ходьби та бігу.

На думку абсолютної більшості експертів (85,7 %), місцеві центри фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх» мають найбільші можливості сприяти вирішенню проблеми залучення населення до спортивної анімації у міських парках.

У четвертому розділі «Теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка ефективності технології проектування та реалізації програм спортивної анімації у місцях масового відпочинку населення (на матеріалі міських парків)» вказано на актуалізацію необхідності такої технології, здійснено теоретичний аналіз відповідних

базових положень та охарактеризовано зміст запропонованих технологічних операцій, а також подано результати експериментального використання розробленої технології.

Серед п'яти напрямів удосконалення роботи із впровадження спортивної анімації у місцях масового відпочинку населення (на матеріалі міських парків) найбільш значущими (при високому рівні узгодженості зазначених оцінок) експерти визначили «обґрунтування та використання технології проектування та реалізації спеціальних програм».

Із метою розробки технології проектування та реалізації програм спортивної анімації у міських парках дисертантом було здійснено теоретичний аналіз відповідних базових положень: сучасного трактування основних понять (технологія, проектування, реалізація, програма); методологічних підстав та принципів розробки таких технологій; вимог та характерних ознак програм анімаційного впливу; обґрунтування поєднання у структурі вказаної технології декомпозиції основної цілі та технологічних операцій. На основі результатів проведеного дослідження запропоновано технологію проектування та реалізації програм спортивної анімації у місцях масового відпочинку населення (на матеріалі міських парків).

Мета (основна ціль) розробленої технології – впровадження спортивної анімації у місцях масового відпочинку населення, зокрема у міських парках, для підвищення рівня оздоровчо-рекреаційної рухової активності особи і на цій основі покращення її фізичного та психічного стану й залучення до здорового способу життя. Для досягнення цієї мети її розділено на дві проміжні цілі: визначення змісту програм спортивної анімації та залучення осіб до виконання програм спортивної анімації.

Перша проміжна ціль реалізується в процесі проектування вказаних програм (перша складова технології) та диференціюється на такі первинні цілі й обумовлені ними технологічні операції: здійснення аналізу потенціалу існуючої матеріально-технічної бази досягається шляхом ознайомлення та опису наявного простору та споруд, інвентарю та обладнання; наведення

характеристики спрямованості та структури програм з урахуванням вікових та статевих особливостей відвідувачів – проведення їх опитування на вказаний предмет, а також для виявлення відповідних інтересів та потреб; комплектування програм – формування та регулярне поновлення банку засобів різних видів рухової активності, що можуть використовуватись у спортивній анімації, та описання програми.

Другій проміжній цілі відповідає друга складова технології – реалізація програм, що передбачає такі первинні цілі та детерміновані ними технологічні операції: поява у відвідувачів інтересу до програм досягається шляхом інформування про їх зміст, переваги й привабливі характеристики; підготовка місця для анімаційних заходів програм – проведення розмітки та озвучення майданчиків, виділення необхідного інвентарю та обладнання; безпосереднє проведення заходів – забезпечення участі в них відвідувачів; визначення ефективності – здійснення тестування та опитування відвідувачів; корекція програм спортивної анімації – внесення змін до змісту, місця проведення та розкладу заходів як в процесі її реалізації, так і після завершення та під час її проектування для нового сезону.

Ефективність запропонованої технології визначена на основі комплексної педагогічної, соціологічної, психологічної та функціональної діагностики учасників (22 жінки, 22 чоловіки, 15 дівчаток і 17 хлопчиків) до, під час та після експерименту.

Після впровадження технології проектування та реалізації програм спортивної анімації у місцях масового відпочинку населення (на матеріалі міських парків) відзначено статистично достовірне підвищення рівня рухової активності як у батьків ($\chi^2 = 10,41$; $p < 0,01$), так і у дітей ($\chi^2 = 6,50$; $p < 0,05$). По завершенню експерименту чоловіки і жінки стали витратити на рухову активність різної спрямованості, передусім під час дозвілля, більше часу, ніж до його проведення, у 3,3 та 3,9 разів відповідно. У їхніх дітей 8–10 років збільшилась тривалість виконання вправ помірної інтенсивності (у дівчаток – у 2,7 рази, хлопчиків – у 3,9 рази), а рухової активності високої

інтенсивності – у 1,8 раза як у дівчаток, так і хлопців. Зафіксовано тенденцію до підвищення рівня задоволення від участі у вказаних програмах осіб різних вікових та гендерних ознак. Позитивною є динаміка психоемоційного стану батьків (статистично достовірно ($p < 0,05$) збільшилась частка осіб із середнім та високим рівнями активності та самопочуття). Зросла кількість батьків ($p < 0,05$), маса тіла яких відповідає нормі. Участь у програмах спортивної анімації та обумовлене цим підвищення рівня рухової активності різної спрямованості детермінували підвищення резервів функціонування серцево-судинної та дихальної систем як у батьків, так і у дітей. Серед показників фізичної підготовленості у чоловіків та жінок відзначено статистично достовірний ($p < 0,01$) приріст силових здібностей та гнучкості, а у їхніх дітей аналогічно покращились показники сили та витривалості, а також гнучкості ($p < 0,01$) – у хлопчиків та спритності ($p < 0,05$) – у дівчаток. Відбулась переорієнтація поведінки батьків щодо розуміння важливості та необхідності дотримання здорового способу життя. Значна частина дітей (71,9 %) змінила зміст свого дозвілля з пасивного на використання різних видів рухової активності.

Отже, обґрунтована дисертантом технологія забезпечує підвищення рівня оздоровчо-рекреаційної рухової активності особи й на цій основі покращення її фізичного та психічного стану й залучення до здорового способу життя.

У п'ятому розділі “**Аналіз та узагальнення результатів дослідження**” автором на основі власних результатів і даних літератури підводяться підсумки роботи, розгорнута дискусія. На підставі ретельно виконаного огляду літератури дано пояснення змін аналізованих параметрів, логічно науково обґрунтовано індивідуальне бачення тих суперечливих питань, які стосуються досліджуваної проблеми. Охарактеризовано повноту вирішення завдань дослідження. У ході виконання дисертаційної роботи отримано три групи результатів: такі, що підтверджують і доповнюють наявні досі розробки, а також абсолютно нові дані у аспекті наукової проблеми, що вивчалася.

Автореферат відповідає тексту дисертації. Апробація результатів роботи проведена достатньо широко. Основні результати дисертаційної роботи було

оприлюднено на IV Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми розвитку спорту для всіх: досвід, досягнення, тенденції» (Тернопіль, 2012), Міжнародній науково-практичній конференції «Здоров'я і рухова активність: соціально-економічні та медичні аспекти» (Київ, 2013), щорічних Міжнародних наукових конференціях молодих учених «Молодь та олімпійський рух» (Київ, 2014–2015), III Міжнародній науково-практичній конференції «Інноваційні технології в системі підвищення кваліфікації фахівців фізичного виховання і спорту» (Суми, 2016), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Історичні, теоретико-методичні, медико-біологічні аспекти фізичної культури і спорту» (Чернівці, 2016), X Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення» (Львів, 2016), щорічних науково-практичних конференціях кафедри здоров'я, фітнесу і рекреації Національного університету фізичного виховання і спорту України (2012–2016).

Основні положення дисертаційного дослідження викладено у восьми наукових працях, з яких п'ять – у наукових фахових виданнях України, в тому числі одна – в електронному виданні, (з них дві включено до міжнародних наукометричних баз) та три публікації апробаційного характеру в матеріалах наукових конференцій

Аналіз змісту цих публікацій, їх порівняння з даними вивчених літературних джерел підтверджують новизну отриманих автором результатів і сформульованих положень, що виносяться на захист. Також вони засвідчують повне відображення в них результатів дослідження.

Зауваження до змісту дисертації та автореферату.

Позитивно оцінюючи результати проведеного дослідження в цілому, хотілось відзначити певні дискусійні питання:

1. Об'єктом вашого дослідження є спортивна анімація. Уточніть, будь ласка, що ви вкладаєте у це поняття, які основні цілі спортивної анімації та функції, що вона здатна реалізовувати?

2. У четвертому розділі ви обґрунтували і розробили, зокрема, технологію проектування програм спортивної анімації. Уточніть, будь ласка, основні специфічні ознаки цієї технології.

3. Які методологічні підходи ви використовували у процесі розробки технології проектування та реалізації програм спортивної анімації і чому саме ці підходи ?

4. Для оцінки якості певної системи діяльності зазвичай використовують різноманітні критерії. Яким критеріям відповідає запропонована вами технологія рекреаційної діяльності?

Однак зазначені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку роботи і не знижують наукову і практичну значимість отриманих результатів.

Висновок. На підставі викладеного вважаю, що дисертаційна робота Пасічняка Любомира Васильовича “Проектування та реалізація програм спортивної анімації у місцях масового відпочинку населення” є самостійним та завершеним науковим дослідженням, у якому отримані нові науково обґрунтовані результати, відповідає вимогам п. 11 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567, що дає підставу для присудження її авторові наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення.

Офіційний опонент:

доктор наук з фізичного виховання
і спорту, професор, завідувач кафедри
спортивно-масової та туристичної роботи
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки

А. І.Альошина

ПІДПИС *Альошина А. І.*
ЗАСВІДЧУЮ
Вчений секретар університету
" 13 " 05 2017р. *Секретар А. С.*